

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (üheksas koda)

7. aprill 2022*

Eelotsusetaotlus – Riigiabi – Kava, mille alusel anti abi väikeste hüdroelektrijaamade ehitamiseks – Elektrivõrku ühendamata mägimajad ja kaitseonnid – Euroopa Komisjoni luba – Kehtivuse lõppemine

Liidetud kohtuasjades C-102/21 ja C-103/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Verwaltungsgerichti, Autonome Sektion für die Provinz Bozener (halduskohus, Bolzano provintsi autonoomne osakond, Itaalia) 9. veebruari 2021. aasta otsustega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse 18. veebruaril 2021, menetlustes

KW (C-102/21),

SG (C-103/21)

versus

Autonome Provinz Bozen,

EUROOPA KOHUS (üheksas koda),

koosseisus: koja president S. Rodin, kohtunikud J.-C. Bonichot (ettekandja) ja O. Spineanu-Matei,

kohtujurist: L. Medina,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- KW, esindajad: *Rechtsanwälte* S. Pittracher ja H. Wild,
- SG, esindaja: *Rechtsanwalt* M. Durnwalder,
- Euroopa Komisjon, esindajad: A. Bouchagiar, C. Kovács ja C-M. Carrega,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlused käsitlevad küsimust, kuidas tõlgendada ELTL artikli 107 lõike 3 punkti c ja nõukogu 13. juuli 2015. aasta määruse (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (ELT 2015, L 248, lk 9), artiklit 20 ning komisjoni 25. juuli 2012. aasta otsust C(2012) 5048 (final) riigiabi SA.32113 (2010/N) kohta – Itaalia: abikava, mis puudutab energiasäästu, kaugküttesüsteeme ja Alto Adige/Lõuna-Tiroomi kaugete piirkondade elektrifitseerimist (ELT 2013, C 1, lk 7) (edaspidi „komisjoni 25. juuli 2012. aasta otsus“).
- 2 Taotlused on esitatud KW (kohtuasi C-102/21) ja SG (kohtuasi C-103/21) ning Autonome Provinz Bozeni (Bolzano autonoomne provints, Itaalia) vahelistes kohtuvaidlustes, mille ese on viimase poolt komisjoni 25. juuli 2012. aasta otsusega heaks kiidetud abikava alusel väikeste hüdroelektrijaamade ehitamiseks antud abi (edaspidi „vaidlusalune abikava“) tagasinõudmine.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus (EL) nr 651/2014

- 3 Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määruse (EL) nr 651/2014 [ELTL] artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT 2014, L 187, lk 1), artiklis 41 „Taastuvallikatest toodetud energia edendamisse tehtavateks investeeringuteks ettenähtud abi“ on ette nähtud:

„1. Taastuvallikatest toodetud energia edendamisse tehtavateks investeeringuteks ettenähtud abi on aluslepingu artikli 107 lõike 3 tähenduses siseturuga kokkusobiv ja vabastatakse aluslepingu artikli 108 lõike 3 kohasest teavitamiskohustusest, kui täidetud on käesolevas artiklis ja I peatükis sätestatud tingimused.

[...]

7. Abi osakaal ei tohi ületada:

- a) 45% abikõlblikest kuludest, kui abikõlblikud kulud arvutatakse punkti 6 alapunktide a või b alusel;
- b) 30% abikõlblikest kuludest, kui abikõlblikud kulud arvutatakse punkti 6 alapunkti c alusel.

8. Abi osakaalu võib suurendada 20 protsendipunkti võrra väikeettevõtjatele antava abi korral ja 10 protsendipunkti võrra keskmise suurusega ettevõtjatele antava abi korral.

[...]“.

Määrus 2015/1589

- 4 Määruse 2015/1589 põhjendus 28 on sõnastatud järgmiselt:

„Abi kuritarvitamisel võivad siseturu toimimisele olla samasugused mõjud kui ebaseaduslikul abil ja seda tuleks seetõttu käsitleda samasuguse menetluse kohaselt; erinevalt ebaseaduslikust abist on võimalik kuritarvitatud abi eelnevalt komisjoni poolt heaks kiidetud; seepärast ei tohiks komisjon abi kuritarvitamise korral kasutada abi tagastamisega seotud korraldust.“

- 5 Määruse 2015/1589 artiklis 1 „Mõisted“ on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

b) „olemasolev abi“ –

[...]

ii) heakskiidetud abi, see tähendab komisjoni või nõukogu poolt heaks kiidetud abikavad või individuaalne abi;

[...]

c) „uus abi“ – kogu abi, see tähendab abikavad ja individuaalne abi, mis ei ole olemasolev abi, sealhulgas olemasoleva abi muudatused;

[...]

f) „ebaseaduslik abi“ – uus abi, mis on kehtestatud vastuolus [ELTL] artikli 108 lõikega 3;

g) „abi kuritarvitamine“ – abi kasutamine selle saaja poolt vastuolus otsusega, mis on vastu võetud vastavalt [nõukogu 22. märtsi 1999. aasta] määruse (EÜ) nr 659/1999[, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [ELTL artikli 108] kohaldamiseks (EÜT 1999, L 83, lk 1),] artikli 4 lõikele 3 ja artikli 7 lõikele 3 või 4 või käesoleva määruse artikli 4 lõikele 3 ja artikli 9 lõikele 3 või 4;

[...]“.

- 6 Määruse artikli 4 „Teatise esialgne uurimine ja komisjoni otsused“ lõikes 3 on ette nähtud:

„Kui komisjon pärast esialgset uurimist leiab, et teatatud meetme siseturuga kokkusobivuse kohta ei ole ilmnenud mingeid kahtlusi, kuivõrd see jääb ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 reguleerimisalasse, otsustab ta, et nimetatud meede sobib siseturuga kokku („vastuväidete esitamata jätmise otsus“). Otsuses tuleb täpsustada, millist [Euroopa Liidu] toimimise lepingu erandit on kohaldatud.“

- 7 Määruse artikli 13 „Abi maksmise peatamise või ajutise tagastamise korraldus“ lõikes 2 on sätestatud:

„Pärast seda, kui kõnealusele liikmesriigile on antud märkuste esitamise võimalus, võib komisjon vastu võtta otsuse, millega liikmesriiki kohustatakse ebaseaduslikku abi ajutiselt tagasi nõudma, kuni komisjon on teinud otsuse abi ja siseturu kokkusobivuse kohta („abi tagastamise korraldus“), kui on täidetud kõik järgmised kriteeriumid:

[...]“.

- 8 Määruse artikli 16 lõikes 1 „Abi tagastamine“ on sätestatud:

„Kui ebaseadusliku abi korral tehakse negatiivne otsus, nõuab komisjon, et kõnealune liikmesriik peab võtma kõik vajalikud meetmed, et abisaajalt abi tagasi saada („tagastamisotsus“). Komisjon ei nõua abi tagastamist, kui see on vastuolus liidu õiguse üldpõhimõttega.“

- 9 Määruse 2015/1589 artiklis 20 „Abi kuritarvitamine“ on ette nähtud:

„Ilma et see piiraks artikli 28 kohaldamist, võib komisjon abi kuritarvitamise korral algatada ametliku uurimismenetluse vastavalt artikli 4 lõikele 4. Artikleid 6–9, 11 ja 12, artikli 13 lõiget 1 ja artikleid 14–17 kohaldatakse *mutatis mutandis*.“

Itaalia õigus

- 10 Vaidlusaluse abikava aluseks on 7. juuli 2010. aasta provintsiseadus nr 9, mis käsitleb sätteid energia-, taastuvenergiaallikate ja kliimameetmete valdkonnas (Landesgesetz nr. 9 – Bestimmungen im Bereich der Energieeinsparung, der erneuerbaren Energiequellen und des Klimaschutzes) ja mis näeb muu hulgas ette toetuste andmise 80% investeerimiskulude ulatuses, et ehitada väikseid hüdroelektrijaamu taastuvenergiaallikatest toodetava elektrienergia tootmiseks omatarbeks, kui geograafilise asukoha tõttu ei saa elektrivõrku ühendada ilma kohase tehnilise ja rahalise kuluta.

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

- 11 Itaalia Vabariik teavitas 17. detsembril 2010 komisjoni vaidlusalusest abikavast ELTL artikli 108 lõike 3 alusel. Komisjon kiitis selle kava heaks 25. juuli 2012. aasta otsusega.

Kohtuasi C-102/21

- 12 KW-le kuulub Bolzano autonoomses provintsis mägikarjamaa, mis ei ole oma geograafilise asukoha tõttu ühendatud avalikku elektrivõrku.
- 13 Bolzano autonoomne provints andis 29. jaanuari 2018. aasta dekreediga KW-le 144 634 euro suuruse toetuse, mis vastas vaidlusaluse abikava alusel enda varustamiseks väikese hüdroelektrijaama ehitamise projekti 80%-le abikõlblikest kuludest.
- 14 Seejärel teatas Bolzano autonoomne provints KW-le, et kuna vaidlusaluse abikava kehtivus lõppes 31. detsembril 2016, peab tema projektile toetuse andmine olema kooskõlas määrusega nr 651/2014, mis piirab abi lubatud tasemeks 65% abikõlblikest kuludest.

- 15 Bolzano autonoomne provints tühistas 27. jaanuari 2020. aasta dekreediga osaliselt oma otsuse anda KW-le toetust ja vähendas abi summat 113 257,09 eurole vastavalt määrusele nr 651/2014.
- 16 Bolzano autonoomne provints nõudis 14. veebruaril 2020 KW-lt ülejäänud abisumma tagasimaksmist koos intressiga.
- 17 KW esitas Verwaltungsgerichtile, Autonome Sektion für die Provinz Bozenile (halduskohus, Bolzano provintsi autonoomne osakond, Itaalia) kaebuse nende meetmete tühistamiseks.
- 18 Kohus leiab, et põhikohtuasjas tekib küsimus, kas KW-le antud toetus kujutab endast „olemasolevat“ abi liidu riigiabiõiguse tähenduses. Sellele küsimusele vastamiseks on vaja kindlaks teha, kas toetuse andmise kuupäeval vaidlusalusele abikavale komisjoni 25. juuli 2012. aasta otsusega antud luba veel kehtis.
- 19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kui see nii ei ole, kujutab KW-le antud toetus endast abi kuritarvitamist ning et tuleb kindlaks teha, kas määruse 2015/1589 artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et abi tagasinõudmise kohustus lasub komisjonil.
- 20 Ta lisab, et samuti tuleb analüüsida, kas KW-le antud toetust saab pidada siseturuga kokkusobivaks ELTL artikli 107 lõike 3 punkti c alusel.
- 21 Neil asjaoludel otsustas Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozen (halduskohus, Bolzano provintsi autonoomne osakond) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas komisjoni [25. juuli 2012. aasta] otsusega lubatud abi 80% ulatuses, et ehitada väikesi hüdroelektrijaamu, millega toota elektrienergiat taastuvenergia allikatest selliste Alpi kõrgmäestiku mägimajade ja kaitseonide omatarbeks, mida ei ole võimalik ühendada elektrivõrku ilma kohase tehnilise ja rahalise kuluta, on 31. detsembril 2016 lõppenud?
2. Juhul kui vastus sellele küsimusele on jaatav:
- a) kas määruse [...] 2015/1589 artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et abi kuritarvitamise korral peab enne riigi ametiasutuste sekkumist tegema abi tagastamise otsuse komisjon?
- b) Kas nimetatud abi on ELTL artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses kokkusobiv siseturuga, kuna selle eesmärk on teatud majanduspiirkondade arengu soodustamine, või võib see moonutada konkurentsi ja mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust?“

Kohtuasi C-103/21

- 22 SG-le kuulub Bolzano autonoomses provintsis mägikarjamaa, mis ei ole oma geograafilise asukoha tõttu ühendatud avalikku elektrivõrku.
- 23 Bolzano autonoomne provints andis 31. augusti 2018. aasta dekreediga SG-le vaidlusaluse abikava alusel abi 115 011 euro suuruses summas, mis vastas vaidlusaluse abikava alusel enda varustamiseks väikese hüdroelektrijaama ehitamise projekti 80%-le abikõlblikest kuludest.

- 24 Bolzano autonoomne provints tühistas 27. aprilli 2020. aasta dekreediga SG-le toetuse andmise otsuse osaliselt põhjendusel, et vaidlusaluse abikava kehtivus lõppes 31. detsembril 2016. Ta arvutas uuesti välja toetuse summa, millele SG-l oli õigus määruses nr 651/2014 ette nähtud lepingu sõlmimise kriteeriumide alusel, ehk 92 604 eurot, ning palus SG-l talle tagasi maksta ülejäänud summa koos intressiga.
- 25 SG esitas Verwaltungsgerichtile, Autonome Sektion für die Provinz Bozenile (halduskohus, Bolzano provintsi autonoomne osakond) kaebuse nende meetmete tühistamiseks.
- 26 See kohus leiab, et kohtuasi tõstatab samasugused õigusküsimused nagu kohtuasjas C-102/21.
- 27 Neil asjaoludel otsustas Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozen (halduskohus, Bolzano provintsi autonoomne osakond) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas komisjoni [25. juuli 2012. aasta] otsusega lubatud abi 80% ulatuses, et ehitada väikesi hüdroelektrijaamu, millega toota elektrienergiat taastuvenergia allikatest selliste Alpi kõrgmäestiku mägimajade ja kaitseonide omatarbeks, mida ei ole võimalik ühendada elektrivõrku ilma kohase tehnilise ja rahalise kuluta, on 31. detsembril 2016 lõppenud?
2. Kui vastus sellele küsimusele on jaatav:
- a) kas siis tuleb täiendavalt kontrollida, kas määruse [...] 2015/1589 artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et abi kuritarvitamise korral peab enne riigi ametiasutuste sekkumist tegema abi tagastamise otsuse komisjon?
- b) Kas tuleb kontrollida, kas nimetatud abi on ELTL artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses kokkusobiv siseturuga, kuna selle eesmärk on teatud majanduspiirkondade arengu soodustamine, või võib see moonutada konkurentsi ja mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust?“

Kohtuasjade C-102/21 ja C-103/21 liitmine

- 28 Euroopa Kohtu presidendi 17. märtsi 2021. aasta otsusega liideti kohtuasjad C-102/21 ja C-103/21 kirjaliku ja suulise osa ning kohtuotsuse huvides.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Sissejuhatavad märkused

- 29 Kõigepealt tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused lähtuvad eeldusest, et põhikohtuasjades kõne all olev abi on riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses ja et lisaks on see abi osaliselt kooskõlas määrusega nr 651/2014. Ta näib lähtuvat ka põhimõttest, et nende suhtes ei kuulu kohaldamisele vähese tähtsusega riigiabi eeskiri; seda peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima.

Esimene küsimus

- 30 Esimese küsimusega kohtuasjades C-102/21 ja C-103/21 soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas komisjoni 25. juuli 2012. aasta otsusega vaidlusalusele abikavale antud luba veel kehtis, kui Bolzano autonoomne provints andis KW-le ja SG-le toetusi (edaspidi „põhikohtuasjades käsitletav abi“).
- 31 Komisjoni 25. juuli 2012. aasta otsuse punktis 2.2 „Kestus ja eelarve“ on täpsustatud, et vaidlusaluse abikava alusel eraldatakse 187,25 miljoni euro suurune kogusumma „ajavahemikul 2011–2016“. Lisaks on selle otsuse 4. jaanuari 2013. aasta *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatud kokkuvõttes märgitud, et selle kava „kestus“ on kuni 31. detsember 2016.
- 32 Sellest järeldub, et vaidlusalune abikava ei olnud komisjoni 25. juuli 2012. aasta otsusega enam lubatud alates 1. jaanuarist 2017.
- 33 Lisaks nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, et pärast seda kuupäeva ei andnud komisjon sellele abikavale uut heakskiitu.
- 34 Lisaks on selge, et Bolzano autonoomne provints andis põhikohtuasjades käsitletavat abi pärast 31. detsembrist 2016.
- 35 Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et luba, mis anti komisjoni 25. juuli 2012. aasta otsusega vaidlusalusele abikavale, ei kehtinud enam, kui Bolzano autonoomne provints põhikohtuasjades käsitletavat abi andis.

Teine küsimus

- 36 Teise küsimusega kohtuasjades C-102/21 ja C-103/21 palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse 2015/1589 artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et abi kuritarvitamise korral peab komisjon liikmesriiki kohustama abi tagasi nõudma.
- 37 Nagu väitis komisjon, on oluline märkida, et abikava alusel pärast selle kava heakskiitva komisjoni otsuse kehtivuse lõppemist antud individuaalne abi ei kujuta endast „kuritarvitavat abi“ määruse 2015/1589 artikli 1 punkti g tähenduses.
- 38 Nimelt viitab määruse 2015/1589 artikli 1 punkt g olukordadele, kus abisaaja kasutab abi vastuolus otsusega, mis on vastu võetud vastavalt selle määruse artikli 4 lõike 3 või artikli 9 lõike 3 või 4 või määruse nr 659/1999 artikli 4 lõike 3 või artikli 7 lõigete 3 ja 4 alusel, mis puudutavad vastavalt komisjoni vastuväidete esitamata jätmise otsuseid ning heakskiitvaid otsuseid ja tingimuslikke otsuseid.
- 39 Käesoleval juhul nähtub aga esimesele küsimusele antud vastusest, et komisjoni 25. juuli 2012. aasta otsus ei olnud pärast 31. detsembrist 2016 enam kohaldatav ja et pärast seda kuupäeva ei antud kõnealusele abikavale uut luba.
- 40 Sellest asjaolust piisab, et asuda seisukohale, et abisaajad ei kohaldanud põhikohtuasjades kõne all olevat abi kuritarvitavalt.

- 41 Olgu lisatud, et asjaolu, et vaidlusalust abikava pikendati kauemaks kui 31. detsember 2016, isegi kui eeldada, et see on tõendatud, ei ole määrav, kuna olemasoleva abi pikendamisel tekib uus abi, mis erineb pikendatud abist (vt selle kohta 4. detsembri 2013. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* nõukogu, C-111/10, EU:C:2013:785, punkt 58).
- 42 Järelikult tuleb sellist abi, nagu on kõne all põhikohtuasjades, pidada uueks abiks, mis on antud ELTL artikli 108 lõike 3 viimast lauset rikkudes ja mis kujutab endast „ebaseaduslikku abi“ määruse 2015/1589 artikli 1 punkti f tähenduses.
- 43 Eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarviliku vastuse andmiseks tuleb seega teine küsimus ümber sõnastada nii, et see puudutab tegelikult küsimust, kas ELTL artikli 108 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et komisjon peab liikmesriiki kohustama määruse 2015/1589 artikli 1 punkti f tähenduses ebaseaduslikku abi tagasi nõudma.
- 44 Sellega seoses nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, et ELTL artikli 108 lõike 3 viimases lauses sätestatud keeld abikavasid rakendada on vahetu õigusmõjuga ja et selles sättes ette nähtud rakendamise keelu vahetu kohaldatavus laieneb mis tahes abile, mida on rakendatud ilma teavitamata (vt selle kohta 5. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punkt 88 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 45 Euroopa Kohus järeldas sellest, et liikmesriikide kohtud peavad tagama, et ELTL artikli 108 lõike 3 viimase lause rikkumise suhtes rakendatakse riigisisese õiguse kohaselt kõik tagajärjed nii seoses rakendusaktide kehtivusega kui ka seda sätet rikkudes antud rahalise toetuse tagasinõudmisega, ning seega on nende ülesanne võtta sobivad meetmed abi rakendamise ebaseaduslikkuse heastamiseks, et abi ei jääks kuni komisjoni otsuse tegemiseni abisaaja vabasse kasutusse (5. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punkt 89 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 46 Olgu lisatud, et iga liidu õigusnorm, mis vastab vahetu õigusmõju tekkimiseks nõutavatele tingimustele, on siduv kõigile liikmesriikide asutustele, st mitte ainult liikmesriikide kohtutele, vaid ka kõikidele haldusorganitele, sealhulgas detsentraliseeritud asutustele, ning need asutused on kohustatud seda normi kohaldama (vt selle kohta 22. juuni 1989. aasta kohtuotsus Costanzo, 103/88, EU:C:1989:256, punkt 31, ja 5. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punkt 90 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 47 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast nähtub nimelt, et nii haldusasutustel kui ka liikmesriikide kohtutel, kes vastutavad oma pädevuse piires liidu õigusnormide kohaldamise eest, on kohustus tagada nende sätete täielik toime (5. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punkt 91 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 48 Järelikult, kui liikmesriigi asutus tuvastab, et abi anti vastuolus ELTL artikli 108 lõike 3 viimase lausega, peab ta ebaseaduslikult antud abi omal algatusel tagasi nõudma (vt selle kohta 5. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punkt 92).
- 49 Tuleb lisada, et põhimõtteliselt ei keela sellisel juhul miski asjaomasel liikmesriigil asuda seisukohale, et tagasi tuleb maksta üksnes see osa abist, mis ei vasta määruses nr 651/2014 sätestatud kriteeriumidele.

- 50 Veel tuleb märkida, et aluslepinguga kehtestatud riigiabi kontrollisüsteemis täidavad liikmesriikide kohtud ja komisjon täiendavaid, kuid eraldiseisvaid rolle (2. mai 2019. aasta kohtuotsus A-Fonds, C-598/17, EU:C:2019:352, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 51 Komisjon ei saa seega nõuda abi tagasinõudmist ainuüksi seetõttu, et abi on ebaseaduslik, ja peab järelikult abi kokkusobivust siseturuga täies ulatuses uuesti hindama, olenemata sellest, kas eelneva loata rakendamise keelust on kinni peetud või mitte (vt selle kohta 14. veebruari 1990. aasta kohtuotsus Prantsusmaa vs. komisjon, C-301/87, EU:C:1990:67, punktid 17–23), määruse 2015/1589 artikli 13 lõige 2 lubab siiski ebaseadusliku abi ajutiselt tagasi nõuda, kuni komisjon teeb otsuse abi kokkusobivuse kohta siseturuga.
- 52 Eeltoodust tuleneb, et teisele küsimusele tuleb vastata, et ELTL artikli 108 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et komisjon ei pea liikmesriiki kohustama määruse 2015/1589 artikli 1 punkti f tähenduses ebaseaduslikku abi tagasi nõudma.

Kolmas küsimus

- 53 Kolmanda küsimusega kohtuasjades C-102/21 ja C-103/21 soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas põhikohtuasjades käsitletav abi on siseturuga kokkusobiv ELTL artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses, kuna see võimaldab „hõlbustada teatud majanduspiirkondade arengut“, või kas see „võib kahjustada konkurentsi ja kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust“.
- 54 Küsimuse sõnastusest ei nähtu siiski selgelt, kas viidates küsimusele, kas põhikohtuasjades kõne all olev abi „võib kahjustada konkurentsi ja kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust“, osutab eelotsusetaotluse esitanud kohus ELTL artikli 107 lõikele 1, milles on ette nähtud riigiabi põhimõtteline keeld, või ELTL artikli 107 lõike 3 punktile c, milles on täpsustatud, et siseturuga kokkusobivaks võib pidada abi teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, kui niisugune abi „ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega“.
- 55 Igal juhul ei anna Euroopa Kohtule nendes kohtuasjades esitatud toimik talle vajalikke faktilisi täpsustusi, et ta saaks anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarvilikke juhiseid selle kohta, kuidas kohaldada ELTL artikli 107 lõikes 1 ette nähtud kriteeriume, mis puudutavad konkurentsi moonutamist ja liikmesriikidevahelise kaubanduse kahjustamist, seejuures ei võimalda ainus asjaolu, mida on mainitud kohtuasjas C-102/21 esitatud eelotsusetaotluses ja mille kohaselt väikese hüdroelektrijaama toodetud elektrit kasutatakse ainult eraisiku isiklikuks tarbimiseks, mingil juhul iseenesest kindlaks teha, kas need kriteeriumid on täidetud või mitte.
- 56 Järelikult tuleb seda küsimust pidada vastuvõetamatuks.
- 57 Mis puudutab ELTL artikli 107 lõike 3 punkti c, siis tuleb märkida, et eelotsusetaotluse eesmärk ei ole nõuandvate arvamuste andmine üldiste või hüpoteetiliste küsimuste kohta, vaid liidu õigust puudutava vaidluse tegeliku lahendamisega lahutamatu seotud vajadus (3. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus A jt, C-70/18, EU:C:2019:823, punkt 73 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 58 Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale ei ole liikmesriigi kohtud aga pädevad tegema otsust riigiabi kokkusobivuse kohta siseturuga (vt selle kohta 26. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus DEI ja komisjon vs. Alouminion tis Ellados, C-590/14 P, EU:C:2016:797, punkt 96 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 59 Nimelt on komisjonil, kelle tegevus allub liidu kohtute kontrollile, ainupädevus abimeetmete siseturuga kokkusobivuse hindamiseks, samas kui liikmesriigi kohtute ülesanne on kaitsta isikute õigusi olukorras, kus on rikutud ELTL artikli 108 lõike 3 viimases lauses ette nähtud kohustust komisjonile riigiabi andmisest eelnevalt teatada (vt selle kohta 2. mai 2019. aasta kohtuotsus A-Fonds, C-598/17, EU:C:2019:352, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 60 Sellest järeldub, et küsimus, kas põhikohtuasjades kõne all olev abi on ELTL artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobiv, ei ole põhikohtuasjade lahendamiseks vajalik ning et seda tuleb seega pidada vastuvõetamatuks.

Kohtukulud

- 61 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulused, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (üheksas koda) otsustab:

- 1. Luba, mis anti komisjoni 25. juuli 2012. aasta otsusega C(2012) 5048 (final) riigiabi SA.32113 (2010/N) kohta – Itaalia: abikava, mis puudutab energiasäästu, kaugküttesüsteeme ja Alto Adige/Lõuna-Tirooli kaugete piirkondade elektrifitseerimist, kavale, mille alusel anti abi väikeste hüdroelektrijaamade ehitamiseks, ei kehtinud enam, kui Bolzano autonoomne provints KW-le ja SG-le toetusi andis.**
- 2. ELTL artikli 108 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et Euroopa Komisjon ei pea liikmesriiki kohustama nõukogu 13. juuli 2015. aasta määruse (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks, artikli 1 punkti f tähenduses ebaseaduslikku abi tagasi nõudma.**

Allkirjad